

Øversigt over Landbrugsplanternes Sygdomme 1901.

Af E. Rostrup.

I Aaret 1901 modtog jeg 232 Henvendelser angaaende Plantesygdomme, nemlig 84 + 87 + 61, henholdsvis fra Landbrugere, Havebrugere og Skovbrugere. Det er navnlig for Landbrugets Vedkommende et betydeligt større Antal end det forudgaaende Aar, da jeg desangaaende kun fik 50 Forespørgsler.

Sygdomsaarsagerne kan henføres til følgende Grupper:

	Landbrug	Havebrug	Skovbrug	Ialt
Angreb af Snyltesvampe . . .	38	46	51	135
„ Insekter o. lign. . .	26	25	6	57
Forskellige fysiske Aarsager	2	11	3	16
Ukrudtsplanter og Variet. af Avlsplanter	18	5	1	24
Tilsammen. . .	84	87	61	232

Fordelingen efter Landsdelene vare følgende:

	Landbrug	Havebrug	Skovbrug	Ialt
Sjælland.	24	46	30	100
Fyn.	16	7	7	30
Smaaøerne.	10	5	4	19
Jylland	29	25	16	70
Udlandet	5	4	4	13
Tilsammen. . .	84	87	61	232

Foruden de her optalte Henvendelser, der alene vedkom sygelige eller skadelige Forhold hos dyrkede Planter og Nytte-

planter, har jeg modtaget talrige Planter, navnlig Svampe, til Bestemmelse i videnskabeligt Øjemed, baade fra Indland og Udland.

Af Publikationer vedkommende Plantesygdomme har jeg i 1901 til Landbrugspressen udsendt en Meddelelse om „Bedens Bakteriose“ for at henlede Opmærksomheden paa denne farlige Sygdom, saa at der i Tide kunde tages Forholdsregler mod samme. I „Gartner-Tidende“ har jeg besvaret en Række indsendte Spørgsmaal angaaende syge Planter. I „Tidskrift for Skovvæsen“ har jeg givet en Oversigt over en Række Sygdomme hos forskellige Træer, foraarsagede af Snyltesvampe, henhørende til Slægten *Myxosporium*.

I Præstø Amts Udstilling i Vordingborg deltog jeg med en Række Tegninger og Præparater, dels i Landbrugs- og dels i Havebrugs-Afdelingen.

Hvad angaar Henvendelserne fra Udlandet, har de blandt andet gaaet ud paa at faa Underretning om, hvad der i Danmark udrettes mod Spredning af Plantesygdomme og til Bekæmpelse af Ukrudt, endvidere flere Spørgsmaal angaaende Hussvampen (*Merulius lacrymans*) samt nogle Sygdomme hos Kløver og Fyrretræer.

I enkelte Tilfælde, hvor Angrebene har haft større Betydning, har jeg foretaget Rejser til Aastedet, for med Selvsyn bedre at bedømme Sagen.

I December 1901 udsendtes som sædvanlig en Række Spørgsmaal paa trykte Skemaer til Landbrugere i Landets forskellige Egne. De af disse Spørgsmaal, som nærmest vedkommer Sygdomme og andre skadelige Forhold hos Landbrugets Avlsplanter var følgende:

1. Hvad anser De for at være Aarsagen til at Hveden mislykkedes? — 2. Hvilke Ukrudtsplanter vare afvigte Sommer mest fremtrædende: a. i Vintersæden, b. i Vaarsæden, c. i Græsmarken? — 3. Har der i det sidste Aar været prøvet nye eller særlige Midler til Ukrudtets Bekæmpelse, og da hvilke og med hvilket Udfald? — 4. Har der i Aaret 1901 vist sig nogen Sygelighed, foraarsaget af Snyltesvampe, Insekter eller andre Forhold hos: a. Kornarterne? — b. Foderbeder (Runkelroer)? — c. Turnips? — d. Kaalroer (Rutabager)? — e. Kartoffler? — f. Kløver? — g. Græs? — h. Andre Landbrugsplanter? — 5. Er det Dem bekendt, at der i det sidste

Aar er ryddet Berberisbuske i offentlige eller private Anlæg paa Deres Egn?

Af de udsendte 325 Skemaer modtoges tilbage i mere eller mindre udfyldt Stand ialt 225, af hvilke 87 hidrører fra Jylland, 128 fra Øerne, nemlig 55 fra Sjælland, 35 fra Fyn, 16 fra Lolland, 6 fra Falster, 4 fra Langeland, 4 fra Bornholm, 2 fra Møen, 2 fra Amager, 1 fra hver af følgende Øer: Læsø, Samsø, Ærø, Avernakø.

Som Resultat af egne Iagttagelser, indsendte Forespørgsler og Besvarelser i de udsendte Skemaer meddeles her følgende Oversigt over Sygdomsforholdene, ordnede efter de forskellige Grupper af Landbrugets Avlsplanter.

Kornarter.

I Anledning af den næsten overalt her i Landet mere eller mindre mislykkede Hvede har der været fremsat mange forskellige Meninger, men man har dog været temmelig enig om som Aarsag at udelukke Svampe- eller Insektangreb, og alene at tilskrive ydre fysiske Aarsager, særlig Temperaturforhold, hele Ødelæggelsen, hvad der sikkert ogsaa er rigtig. Der er dog to saadanne Forhold, som Landmændene vakler imellem at give Hovedskylden. Det ene Forhold er den Omstændighed, at det milde Efteraar og Forvinter og vaade Vejrlig havde fremskyndet Hvedens Væxt, og den stod i fuld Groning, da der ved Nytaar indtraf en brat og stærk Frost med skarp Blæst, og uden Snedække. Den anden Aarsag var den vedvarende Rimtaage i Midten af Januar, der indkapslede Hvedeplanterne med et Ishylster. 28 Meddelere have udtalt sig for at anse Nytaarsfrosten som eneste Aarsag, 45 holder paa Rimfrosten, medens 15 mener at begge Aarsager har været medvirkende og 7 anser Sagen for tvivlsom, „en Gaade man ikke kan løse“. Alle disse Udtalelser er nogenlunde spredte over alle hvededyrkende Egne, dog gaar Meddelelserne fra Lolland-Falster næsten alle i Retning af at skyde Skylden paa Rimfrosten. Jeg skal dog her indskyde den Bemærkning, at almindelig Rim i Regelen næppe gør nogen Skade for Plantevæxten, men at den Rimfrost her er Tale om, i Følge de givne Beskrivelser nærmere maa anses for et af Frosttaage fremkaldt

Isslag. Fra et enkelt Sted (Bornholm) hedder det om Aarsagen til at Hveden mislykkedes: „Dels Svampeangreb, dels et Snelag under hvilket Jorden ikke var tilstrækkelig frossen“. Jeg antager at dette Svampeangreb har været Sneskimmel, som rimeligvis i en Del Tilfælde har spillet en medvirkende Rolle til Hvedens Ødelæggelse, hvor det hedder at Hveden raadnede under Sneen, naar Jorden ikke var frossen før Sneen faldt. Kun fra meget faa Egne meddeles det at Hveden intet fejlede; saaledes fra Avernakø: „Hveden stod overalt her paa Øen særlig godt; Aaret 1901 var i alle Maader et frugtbart Aar, gennemgaaende har der næppe i Mands Minde været saa god en Avl her paa Øen“. Af Udtalelser som bringer et og andet nyt Moment til Forstaaelse af Spørgsmaalet, kan anføres følgende, som alle stammer fra Fyn: „Barfrost med stærk Blæst fra Nord i Januar; de Hvedemarker, som laa i Læ af Skove og Bakker for Nordvinden stod sig bedst“ (Klingstrup). „Hvor Egnens gamle Hvede blev benyttet, holdt den sig ret godt, hvor Saasæden var fornyet i de sidste 4—5 Aar holdt den sig sjelden“ (Tybrind). „Den strenge Vinter, der begyndte 30. Decbr. 1900 og varede til 27. Febr. næste Aar, og en Rimtaage der var saa stærk og varig at den knækkede Telegrafstænger og anrettede Skade i Skove og Haver, lagde sig som et fast Dække over Vintersædmarkerne; alle ny indførte Hvedesorter gik bort, den akklimatiserede holdt sig nogenlunde“ (Mariendal). „Stærk Barfrost med Rim i Januar for den stærke Hvedes Vedkommende; svagere Hvede taalte denne Barfrost bedre, men led af senere afvejlende Frost og Tø“ (Klarskov). Endelig skal nævnes, at fra 5 forskellige Egne erklæres at Hveden der først led Skade af Foraarsfrosten i Slutningen af Marts*).

*) Fra mange Egne af Tyskland lyder lignende Klager over Vintersædens Ødelæggelse af Frost i forrige Vinter (1900—1901). Der foreligger bl. a. en Beretning herom i Sorauer's Zeitschr. f. Pflanzenkrankh. XI Bd. S. 355, hvori det hedder at det tyske Landhusholdnings-Selskab havde udsendt Spørgsmaal til Landmænd trindt omkring i Tyskland, for at erfare hvilke Sorter af Vintersæd der havde staaet sig bedst og under hvilke Forhold der var sket størst Skade. Hvor der ikke laa Sne led Hveden især af den pludselige, strenge Frost fra 1. til 20. Januar 1901, medens Rugen især led Skade af Martsfrosten og udtørrende Østenvind. Vinterbyg gik mange Steder fuldstændig til Grunde. Af Hvede led de engelske Sorter mest; de frøs bort over-

Om andre ydre fysiske Forhold, som har foraarsaget Skade paa Sæden, er der kun meget lidt at meddele. Da der i betimelig Tid faldt megen Regn gjorde den langvarige varme og tørre Sommer næppe Skade for Kornarternes Vedkommende. Fra et Hagelskadeselskab modtog jeg Rugaks for at undersøge om Skaden paa disse hidrørte fra Hagel; det viste sig dog tydeligt at det var Insektskade.

Af indsendte Forespørgsler angaaende Svampeangreb paa Kornarterne har jeg kun modtaget en halv Snes. Fra tre Egne i Jylland har jeg modtaget Havreprøver, som var stærkt angreben af Sortrust, et enkelt Sted tillige af Kronrust paa Bladene. Fra et af disse Steder hedder det at der findes en Berberisbusk i Meddelerens Have — det undrer mig at en Landmand vil dyrke Berberis. Fra en anden Meddeler hedder det at der absolut ikke finder Berberisbuske nærmere end en halv Mil, og at alle de smaa opdyrkede Pletter paa Heden mellem Viborg og Herning midt i August var befængte med Sortrust, skønt der ikke fandtes nogensomhelst Buskvæxter i Nærheden. — Fra 4 Egne modtog jeg i Juni og Begyndelsen af Juli Byg- og Havreplanter, som var angreben af Bladplet-syge (*Helminthosporiose*). Fra et enkelt Sted modtog jeg Prøver af Chevalier-Byg, hvoraf „en uhyggelig Mængde var bleven tvangsmodnet“; der fandtes Sortprik (*Leptosphaeria Tritici*) i Bladene.

De Meddelelser om Svampeangreb paa Kornarterne, der findes i de tilbagesendte Spørgeskemaer, angaar næsten alene Brand og Rust. Angaaende Brand i Havre findes Meddelelser fra 33 Egne i alle Landsdele, fra Lolland dog kun fra ét Sted, hvor det hedder: „Lidt Brand i Havren“. Af de enkelte Udtalelser skal nævnes fra Viborg: „Den graa Havre i høj Grad angrebet af Brand“. Ullerslev: „Brand i Havren hvor den ikke har været behandlet med varmt Vand eller Bejse“. Malling:

alt, hvor der ikke var tilstrækkelig Sne. Som de mest vinterfaste Sorter angives: Kostrømer, Sandhvede, Dividende, Altmærker og Mecklenburger Landhvede. Af engelske Sorter har Topp-Squarehead tildels overvintret godt, og man haaber i denne Hvedesort at have et yderst værdifuldt Grundlag for Udviklingen af en for tyske Forhold passende, yderig og tillige vinterfast Hvede. J. Kühn nævne endvidere som anbefalelige: Beselers og Cimbals Squarehead samt Rimpaus „Eppweizen“.

„Hvor Sædekornet ikke var bejset var der megen Brand i Havren“. Struer: „Hvor Sæden ikke var bejset, var der megen Brand, særlig i Ligowo-Havren“. — Om Brand i Byg er der indløbet flere Meddelelser end sædvanlig, nemlig fra tyve Egne, i Regelen uden at gøre Forskel paa Nøgen og Dækket Brand. Paa de fleste Steder synes dog Brand i Byg ikke at være optraadt synderlig anderledes end den plejer, men fra et Par Steder hedder dog at der fandtes „meget betydelig Brand i Bygget“. — Brand i Hvede (Sommerhvede) nævnes kun fra 2 Steder, og Brand i Rug, der som bekendt sædvanlig overses af Landmanden, skønt den findes alle Vegne, omtales kun fra et eneste Sted i Vendsyssel. — Det værste Svampeangreb paa Sæden var i 1901 sikkert Rust paa Havre, hvormed i de allerfleste Tilfælde menes Sortrust (Berberisrust, *Puccinia graminis*); kun fra et Par Steder nævnes udtrykkelig Kronrust (Vrietornsrust, *Puccinia coronifera*). I ikke mindre end 49 af de modtagne Skemaer findes mere eller mindre stærke Klager over Havrerusten, medens der i Aaret 1900 kun indløb 13 Meddelelser om tilmed svagere Angreb. De allerfleste Angivelser om Rust paa Havre hidrører fra Jylland, nemlig 38, medens 7 stammer fra Sjælland og 1 fra hver af følgende Landsdele: Fyn, Lolland, Falster, Bornholm. For- saavidt der i de indløbne Meddelelser er føjet nogen nærmere Forklaring til selve Kendsgerningen, er det næsten altid den, at det er den sildig saaede Havre og den i Kærjord og Grønjord saaede Havre, der særlig led af Sortrust. Af Ud- talelserne skal nævnes følgende: Skals „Den paa fugtige Jorder sildig saaede Havre led en Del af Rust“. Mors „Havre led meget af Rust, særlig den sidst saaede“. Skive „Havren ualmindelig stærkt rustbefængt paa hele Egnen og særlig paa lavt liggende Jorder“. Holstebro „Havren blev helt ødelagt af Rust“. Viborg „Havren var fuld af Rust, baade Kærne og Straa“. Duelund „Stærke Angreb af Berberisrust paa Havre; Angrebet kom pludselig frem i Løbet af et Par Dage; en Mark, som var omtrent ren for Rust den 11. August, var bleven sort den 14. August“. Ormstrup „Baade Sortrust og Kronrust paa Havren; Rustsvampe er Havrens værste Fjende, der har hærget Egnen her og mange Steder i Jylland for- færdeligt; Oplysning om denne Rust's Bekæmpelse er den vig- tigste for Landbruget, vigtigere end alle Skattelove“. Hammel

„Havren var her meget stærkt angreben af Rust, jeg tror ikke at der fandtes et Stykke der var helt fri“. Grenaa „Havren har lidt ganske overordentlig af Rust og er af den Grund modnet før tidlig; den blev i Løbet af nogle Dage helt hvid, som om den havde faaet Frost, og Kærnen blev lys, tynd og let; silde saaet Havre led mest“. Skjern „Havren led overordentlig af Rust“. Give „Stærk Rustangreb paa den senest saaede Sæd; i Løbet af faa Dage sank Straaene helt til Jorden“. Kun fra Hessel omtales Vrietornsrust som ret stærkt optrædende paa Havre. For Øernes Vedkommende skal kun nævnes en Udtalelse fra Stevns „Her er Havren altid stærkt plaget af Rust, som forringer det aarlige Udbytte med 2—8 Fold. — For de andre Kornarters Vedkommende nævnes Rust kun rent lejlighedsvis, som et ganske underordnet Onde, saaledes paa Byg og Rug fra 3 Steder.

I Anledning af de stærke Klager over Rust, særlig Sortrust, paa Sæden blev der paa de uddelte Skemaer stillet et Spørgsmaal om, hvorvidt der i det sidste Aar var bleven ryddet Berberisbuske paa Egnen. Som Svar herpaa kom et kategorisk „Nej“ fra 168 Indsendere, uden nærmere Tilføjelse om hvorvidt der fandtes Berberisser; 30 lod Spørgsmaalet ubesvaret. Fra 15 Egne hedder det dog at der findes Berberisser, om end sjældent eller „nogle faa Buske“, dog meddeles fra et enkelt Sted „Der findes sikkert mange af dem heromkring“, og fra et andet Sted „Et lille Stykke Land led megen Skade af Rust fra en Berberisbusk, som en Nabo havde plantet i sin Have“. Fra 5 Steder angives at Berberisser i de senere Aar er udryddede der i Egnen. Fra 7 Steder hedder det at der paa Egnen findes ingen Berberisser, dog sædvanlig med Tilføjelse „saa vidt vides“. At Landmanden ikke alle Vegne kender Berberissen synes ogsaa at fremgaa af forskellige Svar, f. Ex. „Her paa Egnen findes næppe i Havren nogen Berberisbuske“, ligesom ogsaa af den Omstændighed, at i flere af de Egne, hvor det udtrykkelig hedder at der ingen Berberisser findes, har jeg selv set adskillige af dem, og det er vist faa Egne af Landet, hvor der ikke i Haver, paa Kirkegaarde, Jæsnbanestationer o. lign. St. findes plantet Berberisbuske. Det er en almindelig Tro at de rødbladede Berberisser er uskadelige for Sæden; men det er fuldstændig Vildfarelse, idet de lige saa hyppigt som den almindelige Berberis er forsynet

med Skaalrust, og det samme er Tilfældet med alle andre Arter Berberis, som plantes i Haver, i alt Fald med Undtagelse af af nogle med læderagtige Blade forsynede. At Udryddelsen af Berberis ligefrem modarbejdes haves ogsaa Exempler paa; det meddeles saaledes fra en Egn i Jylland, at en Mand, hvis Ord i denne Sag tillægges Betydning „ved enhver given Lejlighed fortæller at Berberissen er uden Betydning for Rusten“. Det kan jo ganske vist synes underlig, at Sortrusten kan optræde saa heftigt paa Havren, som iaar har været Tilfældet i Jylland, paa Steder hvor der efter Sigende ikke findes nogen Berberis i en halv Mils Afstand, hvad der maaske ogsaa er rigtigt; men man maa huske paa, at selv om Berberis-Skaalrusts-sporene ikke føres ret langt bort af Vinden, vil der dog altid findes en Havremark eller anden Kornmark eller Græsmark i Nærheden, hvor Svampens første Generation af Uredo eller Sommersporene udvikler sig i mangfoldig Gange større Mængde og spreder sig videre over store Strækninger; efter en halv Snes Dages Forløb er der opstaaet en anden Generation af Uredo paa Tusinder Gange saa mange Planter, hvilket kan gentage sig flere Gange, saa at Svampen til den Tid, hvor den viser sig farligst, i Begyndelsen af August, let kan være naaet en halv Milsvej eller længer, navnlig i den fremherskende Vindretning. At to Havremarker ved Siden af hinanden kan vise sig meget forskellig angrebne af Sortrusten ved samme Tidspunkt forklares dels ved at en lavere og fugtigere Beliggenhed yder bedre Betingelser for Rustens Trivsel, dels ved den Omstændighed at jo sildigere Havren er saaet eller i alt Fald kommen frem, des lettere bliver den angreben, endelig paa Grund af at de forskellige Havresorter yder forskellig Modstandsevne mod Rustangreb; nogle angribes let og hurtigt, andre først paa et senere Udviklingstrin, muligvis hidrørende fra at der skal være opnaaet en vis Svækkelsestilstand før Snyltesvampen kan faa Fodfæste. Da det er sandsynligt, at Modtageligheden for Rusten er arvelig, maa det ubetinget tilraades at erhverve Saasæd af ikke rustangrebne Havremarker, endvidere at foretage Udsæden saa tidlig som mulig og fremdeles staa paa Krigsfod lige over for Berberissen.

De øvrige Sygdomme hos Kornarterne, foraarsagede af Snyltesvampe, hvorom der gives Meddelelser i Skemaerne, er

ganske forsvindende mod Brand og Rust. Saaledes er Stribesyge hos Byg og Helminthosporiose hos Byg kun nævnte hver af to Indsendere, Meldrøjer i Rug, Sortprik hos Byg og Helminthosporiose hos Havre kun hver fra 1 Indsender af Skemaer. Men de Sygdomme, som fremkaldes af flere af disse Svampe, undgaar ogsaa langt lettere Landmandens Opmærksomhed end Brand og Rust; jeg kan saaledes af egen Erfaring sige, at Stribesyge og Helminthosporiose optraadte mange Steder i forrige Aar.

Fodergræsser og Bælgplanter.

Angaaende Sygdomme hos disse Planter har jeg i det forløbne Aar kun faaet meget faa Henvendelser. Jeg har modtaget sygt Materiale af Græs og Kløver, som var angreben af Sneskimmel. Af Rundbælg har jeg fra et Par Steder (Vendssyssel og Fyn) modtaget Prøver, som var angrebne, det ene Sted af Rust og *Sphaerella Vulnerariae*, det andet af Rust og Knoldbægersvamp. Ogsaa syge Rødkløverplanter, har jeg faaet tilsendt fra flere Steder, dels angrebne af Rust og Meldug, dels af Knoldbægersvamp; amerikansk Rødkløver besat med Meldug og Alsikekløver med Rust.

En Snyltesvamp paa Hvidkløver, som jeg omtalte i min Beretning om Sygdomme i 1898 og kaldte *Sphaerulina Trifolii*, optræder som man kunde vente det ogsaa i Udlandet; jeg modtog saaledes fra Hr. Diedicke i Erfurt nogle syge Hvidkløverplanter, der viste sig at være angreben af den samme Svamp. Ogsaa den af mig i Beretninger for 1896 og 1899 omtalte *Gloeosporium Trifolii*, som tidligere kun har været kendt fra N.-Amerika, viser sig nu ogsaa at optræde andensteds i Europa, i alt Fald i Tyskland*).

*) I et nylig udkommen Hefte af „Zeitsch. f. Pflanzenkrankheiten“ XI. Bd. S. 193 findes en Artikel „Der Stengelbrenner (Anthrocose) des Klees“ af Prof. Dr. Mehner, hvori omtales en ny Sygdom, som i Sommer 1901 er optraadt mange Steder i Tyskland og har anrettet betydelig Skade for Kløverdyrkingen, i nogle Tilfælde dræbt 25–30 pCt. af Planterne. Sygdommen siges at skyldes *Gloeosporium Trifolii*, hvad jeg ogsaa kan bekræfte af modtagne Exemplarer; men naar det hedder at den hidtil kun har været kendt i Amerika, da er dette ikke rigtigt, da jeg allerede i 1895 konstaterede dens Forekomst her i Landet og udtalte den samme Formodning som Dr. Mehner nu nævner, at den er indført til os med Frø af Amerikansk Kløver.

Heller ikke de udsendte Spørgsmaal om Sygdomme hos Kløver og Græs gav synderlig Resultat i de indløbne Besvarelser. Meldug paa Kløver i den tørre Tid, dog uden større Betydning, angives fra 4 Egne. — Kløverens Bægersvamp nævnes fra en halv Snæs Egne som optrædende i Kløvermarken, fra et Par Steder meget stærkt, nemlig Taastrup „Min Kløvermark ødelagt af Bægersvamp, hvilket har været Tilfældet i mange Aar,“ Holte „Kløverens Bægersvamp hærgede flere Marker meget stærkt“; fra Sæby hedder det „Jeg fik Frø fra 2 Forretninger f. A.; Kløveren fra den ene var lovet som udmærket og var meget dyrere; den stod ogsaa langt bedre om Efteraaret, men det viste sig at der var 50 pCt. amerikansk Frø deri, og hver eneste Plante af disse gik bort om Vinteren af Bægersvamp“. Kløversilke er kun angivet som optrædende fra en enkelt Egn (Næstved). — Som beroende paa en Misforstaaelse skal nævnes at en Indsender skriver: „Rødkløver gik helt bort i Vinteren 1900—1901; nu i Foraaret 1902 agter jeg at saa den halve Udlægsmark med amerikansk (kanadisk) Rødkløverfrø, da den jo er mere haardfør“.

Fra tre Egne (Lolland og Fyn) meddeles at Italiensk Rajgræs frøs bort forrige Vinter ligesom Hveden. Fra Slangerup-Egnen klages over Brand i Græsfrø, som formodentlig har været Hejrebrand.

Den i de senere Aar, efter at man har begyndt at udrydde eller ophøre med at dyrke Cypres-Vortemælk, sjældnere Ærterrust (*Uromyces Pisi*) fandt jeg et Par Steder optrædende i Mængde paa Markærter paa Møen; i Nærheden fandtes ogsaa Exemplarer, som det synes vildtvoxende, af Cypres-Vortemælk, uden at der dog paa disse saas Spor af Skaalrust. Esparsette, der trives saa godt paa de kridtholdige Jorder i den sydlige Del af Høje-Møen, at den flere Steder har forvildet sig i større Mængde ind paa udyrkede Partier, fandt jeg flere Steder angreben paa Stængelen af en hidtil ukendt Snyltesvamp: *Ascochyta Onobrychidis*, som foraarsagede, at alle Bladene paa de angrebne Skud visnede. Paa Lyngby Forsøgsstation bemærkede jeg en anden Sygdom hos Esparsette, foraarsaget af Snyltesvampen *Ramularia Onobrychidis*.

Rodfrugter.

De til Undersøgelse indsendte syge Rodfrugter har i flere

Tilfælde ved Modtagelsen været saa skimlede (af Raadsvampe) og henraadnende, at det har været aldeles umuligt at bedømme Aarsagen til Sygdommen. I Anledning af den i forrige Beretning omtalte farlige Bakteriose hos Beder, som havde vist sig et enkelt Sted i Nordsjælland, udsendtes gennem Landbrugspressen en Opfordring til at indsende Meddelelse om, hvorvidt en saadan Sygdom var bemærket andre Steder her i Landet. Heldigvis synes den hidtil ikke at være videre udbredt, idet jeg kun fra en Gaard i Grenaa-Eggen har faaet Meddelelse om en Sygdom i Roemarken, særlig paa Barresroer, som menes at være Bedens Bakteriose, da den stemmer med den givne Beskrivelse. „Sygdommen begyndte i første Halvdel af Juni, men optraadte kun paa højere liggende, sandmuldede Jorder, ikke paa Mosejorder; der har trods energiske Undersøgelser ikke været Spor af Sygdommen at opdage andre Steder i hele Eggen“. — Af Foderbeder (Runkelroer) har jeg iøvrigt fra enkelte Steder faaet sendt Materiale angrebet af Rust (*Uromyces Betae*), med Spørgsmaal om den havde at gøre med Berberis; af Rodfiltsvamp (*Rhizoctonia violacea*) paa unge Kimplanter og af *Ramularia Betae*, som jeg ogsaa selv har set optræde mange Steder paa Runkelroemarken. Fra 3 Egne paa Fyn og Lolland har jeg modtaget Prøver af Sukkerroer og Foderroer, som var stærkt angrebne af Bedens Branddug (*Sporidesmium putrefaciens*); navnlig fra Ebberup i Fyn fik jeg en meget udførlig Beskrivelse af Sygdommens Optræden, der i de sidste 3 Aar havde voldt store Tab for Meddeleeren, der kun fik under halvt Udbytte af Roemarken af denne Grund; det var særlig paa hans gode, skøre, sandmuldede og gødningsrige Jord at Roerne led af Sygdommen, medens denne ellers kun optraadte sporadisk paa Roemarken i Omegnen; paa stærkt lerede Jorder optraadte Sygdommen ikke eller kun svagt. — Fra Djursland modtog jeg nogle Turnips, som var angrebne af Slimskimmel (*Fusarium Brassicae*), der kun optraadte paa et Parti af Marken, der blev tilsaaet med Frø fra en anden Leverandør end den sædvanlige; det er sandsynligt at denne Skimmel ofte føres med Frøet. — Af Kaalroer fik jeg fra Laven i Jylland tilsendt Exemplarer, som var angrebne af Kaalbrok, og fra tre andre jydskke Egne misdannede, værdiløse Roer, som maatte henføres til Begrebet „Bastardknoide“.

Flere af de Sygdomme hos Runkelroer, som er beskrevne i de modtagne Skemaer, er det ikke muligt at tyde med Sikkerhed; nogle af dem skyldes dog sandsynligvis Bedens Branddug. Fra et Par Egne angives Bladskimmel og fra et Par andre Steder Rust som optrædende ret skadeligt. Fra V. Hassing hedder det at Rodfiltsvampen umuliggør Runkelroedyrkingen der paa Egnen, og fra Asdal at der fandtes ualmindelig mange Stokløbere. — Kaalbroksvampen (*Plasmodiophora Brassicae*) raser fremdeles i Jylland paa Turnips og Kaalroer. Paa Turnips er den angivet fra 11 og paa Kaalroer fra 9 Egne. Af særlige Udtalelser skal nævnes: Asdal „Kaalbrok i højere Grad paa Turnips end sædvanlig; tørre Perioder med Standsning i Væksten synes at begunstige denne Sygdom, saaledes i 1899 og 1901“. Lemvig „Kaalbrok er ved at umuliggøre Dyrkingen baade af Turnips og af Kaalroer, hvor et stort Areal har været dyrket en Del Aar“. Varde „Kaalbroksvampen har nu naaet næsten alle Turnips- og Kaalroemarken; de runde og faste Former af Turnips synes mest modstandsdygtige“. De Midler der bør anvendes mod denne farlige Sygdom har jeg oftere havt Lejlighed til at omtale; jeg skal dog atter navnlig erindre om det Middel, der andre Steder har vist saa god Virkning, men som jeg ikke ved af er prøvet her, nemlig at udsaa brændt Kalk (mindst 10 Tdr. pr. Pd. Land) paa Jord der har været angrebet af Sygdommen og hvor man vil dyrke Turnips eller Kaalroer. — Som man kunde vente i et varmt og tørt Aar optraadte Meldug stærkt paa Turnips og Kaalroer, selvfølgelig især i Jylland, hvor disse Planter dyrkes i størst Mængde. — Nogle Svampeangreb paa Turnips og Kaalroer, hvoraf der er givet Beskrivelse i de modtagne Skemaer, synes at tyde paa Kaalbakteriose, idet Roerne tilsidst blev hule.

Hvad angaar Sygdomme hos Kartoffler foreligger ikke meget Materiale. Jeg har fra Jylland faaet sendt Knolde som var angrebne af Knoldbakteriose, saa at omtrent 50 pOt. af Avlen efter indførte skotske Læggekartofler var syge. Fra Holstebroegnen modtog jeg Kartoffeltoppe, som viste sig ødelagte af Stængelbakteriose; Angrebet var begyndt strax efter at Kartoffeltoppen var skudt frem og vedblev at brede sig, saa at Toppen visnede pletvis over Marken; det var især

Richters Imperator der angrebes. Fra Sjælland har jeg modtaget Kartoffler, som var angrebne af *Rhizoctonia Solani*. Af de 225 modtagne Skemaer er Sygdomme hos Kartoffler (bortset fra Insektskade) kun nævnt i 21, i Resten staar paagældende Rubrik blank eller udfyldt med et „nej“. Der synes saaledes ikke at have været megen Sygdom hos Kartofflerne i 1901, og i adskillige af de 21 Tilfælde, hvor Sygdom overhovedet er omtalt, hedder det „Ikke megen Sygdom“ eller „noget syge“ eller „enkelte syge“, sædvanlig med Tilføjelse „undtagen Magnum bonum“. Fra nogle Egne hedder det, at der ved Optagningen viste sig enkelte syge, men om det hidhørte fra Kartoffelskimmel eller Knoldbakteriose er det ikke mulig at afgøre. Flere Meddelelser om Kartoffelsygdom i Holstebro-Eggen tyder paa at det var Stængelbakteriose der her huserede. Fra et Par Steder klages over at Kartofflerne var skurvede ved Optagningen. Naar det fra et Sted i Jylland hedder at „der viste sig Rust baade paa Top og Knolde af Kartoffler“, da er det ikke mulig at tyde hvad hermed menes. Kun fra Rosvang hedder det at den almindelige Kartoffelsygdom optraadte i høj Grad.

Insektangreb o. lign.

En Del af det Materiale af syge Planter, som har været indsendt til Undersøgelse, viste sig at være angreben af Insekter*). Hyppigst har jeg modtaget Havreplanter angreben af Fritfluer, nemlig fra 9 Steder (Fyn 3, Sjælland 2, Lolland 2, Falster 1, Jylland 1); paa et Par af disse Steder fik jeg Lejlighed til selv at besøge Markerne og undersøge Forholdene. Fra flere Steder hedder det at den tidligst saae Havre har været fri for Angreb, medens en senere tilsaet Mark paa samme Gaard har været fuld af Fritflueangreb paa den unge Sæd. Paa en af disse Gaarde vilde Ejeren ophøre at dyrke Havre i en hel Rotation. Desværre angriber Fritfluen ogsaa, om end i ringere Grad, andre Kornarter; jeg fik sidste Sommer fra to Steder tilsendt Bygax, som var stærkt medtagen af Fritfluer, saa at der fandtes indtil 17 ødelagte Korn i samme Ax.

*) For Bestemmelsen af nogle af disse skylder jeg Tak til Lektor, Dr. J. E. V. Boas og Fru Magister Sofie Rostrup.

Endvidere har jeg modtaget Havreplanter, hvis Rodtrævler var besatte med Røaaal (*Heterodera Schachtii*), Bygplanter angrebne af Hvedemyg i Axene, Hvedeax med Larver af Kvikuglen (*Hadena brasiliæna*), Knoporme fra flere Roemarker, Turnips og Kaalroer angrebne af Kaalmøl (*Plutella cruciferarum*), Fløjlsorme (*Athalia spinarum*), Smælderlarver, Kaalfuelarver (*Anthomyia Brassicæ*), Glimmerbøssen (*Meligethes æneus*), Gulerødder angrebne af Gulerodsfluen. Fra Gaardbogaard fik jeg tilsendt Gaasebiller (*Phyllopertha horticola*), som havde forvoldt en Del Skade paa Græs- og Udlægsmarkerne.

I de Meddelelser som findes i de modtagne Skemaer angives ogsaa en Del Insektangreb eller hvad der regnes herhen. I mange Tilfælde nævnes kun i Almindelighed at der er sket Ødelæggelser af „Orme“ eller Larver, uden at det er mulig at slutte sig til, hvad der hermed er ment.

For Kornarternes Vedkommende er det næsten udelukkende Havre der er omtalt som Genstand for saadanne Angreb. Ikke mindre end 29 Indsendere (Fyn 10, Jylland, Lolland, Falster hver 5, Sjælland 3, Møen 1) klager over mere eller mindre stærke Angreb af Fritfluen, nogle dog med Tilføjelse af at det „antagelig“ var denne der havde forvoldt Skaden. Af disse Udtalelser skal anføres nogle Exempler, saaledes fra Sydfyn: „Fritfluen har mange Steder tyndet Havren meget slemt; sidst i September fandtes den ogsaa i de unge Hvede- og Rugspirer“; fra Midtfyn: „Fritfluen har her forarsaget en temmelig værdiløs Havremark, som gav 7 Fold i Stedet for 20 Fold meget let Havre af ringe Værdi; nogle Td. Ld. som blev saaet 3 Uger tidligere gav 18 Fold“; fra Nordfyn: „Blandsæd var hjemsogt af et meget stærkt Anfald af Fritfluen“; Lolland: „Stærkt Angreb af Fritfluen i Havren, som i høj Grad forringede Udbyttet“; Falster: „Fritfluen gjorde megen Skade i Havremarker, især de silde saaede“; Nordsjælland: „Temmelig stærke Fritflueangreb paa sildig saaet Havre“. — Næst efter Fritfluen er det „Havreaal“ som hyppigst omtales, nemlig fra 20 Steder (Sjælland 7, Fyn 5, Lolland 4, Jylland 3, Samsø 1), men dog ret hyppigt kun som en Formodning om, at det er denne der har været paa Færde. Med „Havreaal“ menes jo vistnok altid den under Navnet *Heterodera Schachtii* bekendte Nematode, der tydeligst viser sig som smaa hvide, sandkornlignende Legemer paa Rodtrævlerne.

Det hedder fra Stevns: „Jeg kan ikke saa Havre efter Byg for Nematodernes Skyld, derimod optræder de ikke i Grønjordshavre; jeg har tabt mange tusinde Kroner paa min Havremark de første Aar de meldte sig og vi ikke vidste Grunden“. — Endvidere er Smælderlarver nævnt som optrædende skadelig i Havren fra 6 Egne paa Sjælland og i Jylland, f. Ex. fra Lemvig „Smælderlarver er i Tiltagende og en ret alvorlig Plage“. Fra Trolldhede i Jylland nævnes et meget stærkt Angreb af Stankelbenlarver i Vaarsæden.

Beder (Runkelroer og Sukkerroer) nævnes som angrebne af Oldenborrelarver fra 18 Egne (Fyn 12, Sjælland, Lolland, Jylland hver 2); fra flere af disse og enkelte andre Steder angives ogsaa Oldenborreskade paa Korn, især Havre, og andre Kulturplanter; fra en Egn i Sjælland meddeles at de flere Steder har ødelagt Trediedelen til Halvdelen af Runkelroerne. Fra nogle faa Egne fremhæves den Skade som Gaasebiller, Knoporme, Smælderlarver og Bladlus har forvoldt Runkelroer. Fra Bellinge paa Falster hedder det: „Af 16 Td. Ld. Sukkerroer var de 10 Td. Ld. i høj Grad ødelagte af Smælderlarver og til Dels af Knoporme; Arealer paa indtil $\frac{1}{2}$ Td. Ld. fuldstændig raserede“. Marienborg paa Møen: „Sukkerroer blev afbidt i Jordskorpen, lige efter Udtyndingen, af Smælderlarver; i en Mark paa 32 Td. Ld. blev 8 Td. Ld. fuldstændig raseret for Roer og andre Planter“.

Angaaende Turnips og Kaalroer hedder det fra mange Egne at Bladene bleve afribbede af Orme og at Roerne blev gennemhullede af Larver; kun fra enkelte Steder nævnes det at være Kaalorme paa Bladene og Knoporme eller Smælderlarver i Roerne. Fra et enkelt Sted nævnes „Turnipshvepsen“ (formodentlig *Athalia spinarum*) og et andet Sted Kaaltægen (*Strachia oleracea*) som optrædende i større Mængde. Jordløpper optraadte i Mængde baade paa Turnips og Kaalroer, saaledes angivet fra 11 Egne i Jylland og 9 Egne fra Øerne, f. Ex. fra Sæbyegnen „Jordløpper ødelagde flere Steder første Sæd, saa at der maatte saas om“; Svendborgegnen „Jordløpper var haarde Gæster en Tid baade paa Turnips og Kaalroer“; Slagelsesegnen „Sent saae Turnips angrebes stærkt af Jordløpper, saa at de den 1. August var usædvanlig smaa, men det varme og solrige Efteraar og den lange Voxetid bevirkede at Turnipshøsten endda blev god“.

Endnu skal anføres følgende Meddelelse: „Paa Aamoseengene (Sjælland), der udgør et stort sammenhængende Engareal af 700—800 Td. Ld. af meget forskellig Kvalitet, er der forefundet stærke Angreb af Insektlarver, som formenes at være *Dascillus cervinus*.

Ukrudtsplanternes Optræden i 1901.

Af modtagne Henvendelser angaaende Ukrudtets Bekæmpelse samt af de til Bestemmelse indsendte Ukrudtsplanter er der kun et Par som giver Anledning til Omtale her. Jeg modtog saaledes fra 3 forskellige Indsendere i Sydfyn Exemplarer af en amerikansk Ukrudtsplante af Natskadefamilien: *Solanum rostratum*, som bliver 1 à 2' høj, har fjerlappede Blade, livlig gule Blomster og er overalt beklædt med lange, spidse, gule Torne. Den har i de sidste Aar bredt sig en Del som Ukrudt i Svendborgegnen paa dyrket Mark, bl. a. i Kartoffelagre, og da den i Tyskland paa sine Steder skal være bleven et besværligt Ukrudt i de senere Aar, er der Grund til at søge dens Udbredelse standset. Den har hjemme i Nord-Amerika, hvor den blandt andet er bleven en Del omtalt paa Grund af, at den skal være den oprindelige Næringsplante for den berygtede Koloradobille, som derefter har kastet sig over Kartoffelplanten. En anden Amerikaner, *Ambrosia trifida*, optraadte sidste Sommer i større Antal i en Hvedemark paa Lolland. I Decbr. fik jeg fra Kbhvn.s Frihavns-Aktieselskab tilsendt nogle Brudstykker af Plantedele, som fandtes i nordamerikansk Hvede, særlig i Afskibningerne fra Baltimore, og som gav Melet en meget stærk, gennemtrængende Lugt, „hvorfor Hvede inficeret men dette Ukrudtsfrø, skyes af Møllerne“. Det viste sig at være Bulbiller af Smaaløg, som findes i Hovedet af flere Arter *Allium*, og lignede meget de som findes hos vor indenlandske Vild Løg.

Af de 225 modtagne Meddelelser fra Landmænd angaaende Ukrudtets Optræden i 1901 er der nævnt bestemte Arter af Ukrudtsplanter i Vintersæden fra 81 Egne, i Vaarsæden fra 191 Egne og i Græsmarken fra 134 Egne.

Vintersæden var som sædvanlig mindst besværet med Ukrudt. Hyppigst angives Klinte, nemlig fra 27 Egne (Jyl-

land 12, Fyn 8, Sjælland 5, Lolland 2); Kornblomst fra 15 Egne (Sjælland 5, Fyn 5, Bornholm 2, Lolland, Falster, Læsø hver 1); Hejre fra 15 Egne (Jylland 14, Sjælland 1); Tidsel fra 11 Egne (Jylland 7, Sjælland 2, Fyn 1, Lolland 1); Valmue fra 7 Egne (Fyn 3, Lolland 2, Falster 1, Jylland 1); Lugtløs Kamille fra 7 Egne (Fyn 3, Jylland 3, Lolland 1); Snerle fra 6 Egne (Sjælland 5, Fyn 1); følgende er kun nævnt fra en eller to Egne: Agerrøvehale, Kvik og Margeritter (Lolland), Følfod og Agerkaal (Sjælland), Agermynte, Hønsetarm (Fyn), Fuglegræs, Skjaller, Rødtop, Røllike, Brandbæger (Jylland); med sidstnævnte menes formentlig *Senecio vernalis*.

Vaarsæden var som sædvanlig mest plaget af Ukrudt. De gule Korsblomster (Agerkaal, Agersennep og Kiddike) angives stærkt fremherskende fra 118 Egne (Jylland 49, Sjælland 30, Fyn 14, Lolland 13, Falster 5, Møen og Bornholm 2, Samsø, Ærø, Avernakø 1); Tidsler fra 110 Egne (Sjælland 39, Jylland 32, Fyn 22, Lolland 6, Falster 3, Langeland og Møen 2, Bornholm, Samsø, Ærø, Avernakø 1); Følfod fra 21 Egne (Jylland 12, Sjælland 5, Fyn 2, Lolland og Falster 1); Pileurt 12 (alle fra Jylland); Gaasefod (Melde) 11 (Jylland 10, Fyn 1); Svinemælk 8 (Jylland 4, Sjælland 3, Fyn 1); Spergel 6 (alle fra Jylland); Snerle 5 (Sjælland 3, Fyn og Lolland 1); Gul Oxøje 5 (Fyn 2, Sjælland, Lolland, Bornholm 1); Skræppe (indbefattet Rødknæ) 5 (Jylland 4, Sjælland 1); Kamille 4 (Fyn 3, Jylland 1); Kvik 4 (Jylland 3, Sjælland 1); følgende kun nævnt fra en enkelt Egn: Padderokke (Fyn), Knavel (Jylland), Hønsetarm (Jylland), Mynte (Jylland), Skabiose (Jylland), Brandbæger (Jylland), Knopurt (Sjælland), Bynke (Sjælland).

Græsmarken var i Hovedsagen plaget af de sædvanlige Ukrudtsplanter, nemlig Tidsler (Marktidslen) fra 41 Egne (Sjælland og Jylland hver 14, Fyn 8, Lolland 3, Falster og Ærø 1); Gulerod er nærved at komme paa Højde med Tidslen, hvad Hyppigheden af dens Optræden angaar, idet den er angivet fra 39 Egne (Sjælland 15, Jylland 9, Lolland 7, Fyn 4, Falster 2, Langeland og Samsø 1); Lugtløs Kamille og Gaaseurt tilsammen angivet fra 33 Egne (Jylland 16, Fyn 11,

Sjælland 3, Lolland, Møen, Bornholm 1); Følfod nævnes fra 22 Egne (Jylland 9, Sjælland 8, Fyn og Lolland 2, Falster 1); Hvid Oxøje (Margeritter) i 21 Egne (Jylland 13, Sjælland 4, Lolland, Bornholm, Læsø, Avernakø 1); Skræpper (indbefattet Rødknæ) i 15 Egne (Jylland 11, Sjælland 2, Fyn og Lolland 1); Kvik i 9 Egne (Jylland 5, Sjælland og Fyn 2); Stifmoderblomst i 6 Egne (Jylland 5, Sjælland 1); Vandgrenet Ranunkel i 3 Egne (Sjælland, Møen, Falster); Padderokke i 3 Egne (Jylland 2, Fyn 1); endelig er følgende nævnte hver især fra en enkelt Egn i Jylland: Blød Hestegræs, Fuglegræs-Fladstjerne, Vinterkarse, Rødtop, Slangehoved, Oxetunge, Lancetbladet Vejbred, Mælkebøtte, Kornblomst, Tusindfryd („Hvidgæs“).

Som Resultat af Meddelelserne fra de forskellige Egne synes at fremgaa, at Aaret 1901 ikke har været et særligt Ukrudtsaar. Det hedder endog fra Bornholm: „Der har aldrig i min Tid været saa lidt Ukrudt som iaar, Sæden tog strax Overhaand“. Paa de smaa Hvedearealer, som ikke blev nedpløjede, men dog var tynde, optraadte paa Steder en Mængde Ukrudt, særlig Valmuer. Fra et Sted i Jylland meddeles at Følfod viste sig hvor der blev pløjet for dybt med de nye amerikanske Plove.

Paa Spørgsmaalet „Har der i det sidste Aar været prøvet nye eller særlige Midler til Ukrudtets Bekæmpelse og da hvilke og med hvilket Udfald?“ — er der indløbet ret fyldige Besvarelser. Som det hyppigst anvendte og efter de flestes Mening vigtigste Middel til at bekæmpe Frøkrudt, og da særlig Agerkaal og beslægtede gule Korsblomster, er Harvning med Letharve af den spirende Vaarsæd, især naar den er dybt radsaaet og i tørt Vejr. Meddelelser om en saadan Behandling af Vaarsæden er indløbet fra 57 Egne (Jylland 18, Sjælland 15, Fyn 14, Lolland 4, Falster 3, Møen 2, Langeland 1). I de allerfleste Tilfælde erklæres Resultatet at være godt, „et aldeles fortrinligt Middel til Udryddelse af Agerkaal, absolut det bedste der til Dato findes“, „en Letharvning 5 à 6 Dage efter Saaningen har vist et glimrende Resultat til Bekæmpelse af Frøkrudt“. Nogle anvender to Harvninger, før og efter at Spiren er kommen op, før Agerkaalen har kastet

sine Frøblade. Fra flere Steder meddeles at man med godt Resultat har anvendt at skrællepløje Sæden ned; Anvendelsen heraf maa dog formentligt være meget afhængig af Fugtighedsforholdene. Der er dog ikke fuld Enstemmighed om Foraarsbehandlingen af Vaarsæden til Bekæmpelse af Frøkrudt. Det hedder f. Ex. fra Fyn „Overharvning ikke saa virksom som Aaret forud, paa Grund af Kornets hurtige Spiring“ og fra Jylland: Lemvig „Ukrudtsharvning er lidt anvendt, med vexlende Resultat“, Skørping „Harvning af den spirende Sæd er jeg bange for, den blev prøvet for flere Aar siden, men Sæden tog Skade“, Skjern „Anvendt den saakaldte Ukrudtshavre uden store Resultater“.

Et andet meget anvendt Middel, som især gaar ud paa Bekæmpelse af Rodkrudt, er tidlig Skræpløjning af Stubmarken efter Høst, med efterfølgende Harvning og Tromling. Meddelelserne herom stammer fra 20 Egne (Jylland 10, Fyn 5, Sjælland 3, Lolland 2) og i de fleste Tilfælde erklærer man sig tilfreds med Udfaldet. Enkelte foretrækker Harvning af Stubmarken fremfor Skræpløjning, andre erklærer at begge Metoder giver tilfredsstillende Resultat. For at fremskynde Skræpløjningen foreslaas endog at foretage særlig tidlig Afhugning af Kornet. Enkelte misfornøjede Røster lader sig dog høre, saaledes fra Laven „Skræpløv anvendes, men synes ikke at hjælpe, snarere at forøge Agerkaal, Knop og Tidsler“, og fra Avernakø „Man mente en Tid at Skræpløjning skulde være særlig probat, men Ukrudtet florerede værre end nogensinde; udstrakt Roedyrkning har god Virkning, men enkelte Steder bliver man nødt til at ty til Helbrakken igen, hvad man ogsaa gerne gør, naar Hvedepriserne holder sig“.

Af andre Midler til at ødelægge Ukrudt nævnes fra flere Steder, med godt Udfald, især paa Lolland-Falster, Overbrusning med Jærnvitriolopløsning for at dræbe Agerkaalen; Lugemaskinen anvendes kun sjælden; fra enkelte Egne meddeles om Stikning, Afhugning og Oprykning af Tidsler; det hedder f. Ex. fra Havdrup „Enkelte Landmænd har begyndt Afhugning af Agertidslens Hoveder paa det Tidspunkt, da den rager op over Sæden; Resultatet har været at Tidslerne svækkes ganske betydeligt i Udvikling herved“; fra Lolland hedder det at Oprykning af Tidsler foretrækkes for Afstikning; fra Sæby

„Enkelte Steder Tophugning af Tidsler, der især hjælper naar der kommer lidt Regn til at fylde den hule Stængel, der derved raadner“; fra Taastrup „Jeg har prøvet forskellige Oplosninger, som Kobbervitriol, Jærnvitriol, stærk Salpeteropløsning m. m. for at ødelægge Agertidslen, men uden videre Resultat; jeg anser Tidslen for det besværligste Ukrudt at udrydde, hvor man ikke bruger Helbrak“. Fra Fyn „Toppen af Tidsler blev afhugget med Le sidst i Maj, da jeg anser dette for mere heldig end at afstikke dem i Jordoverfladen, da de i sidste Tilfælde fremskyder flere Planter og tillige udvikler Rodnettet mere“. Hvidbjærg „Mod Tidsler og Følfod har grund Pløjning, ca. 4" to Gange om Foraaret vist gode Resultater; en Gang Pløjning hemmer nok Rodukrudtet, men fremmer i langt højere Grad Frøukrudtet, saa at dette meget let helt tager Overhaand“.

Af særlige Midler, som har været anvendte mod andre Ukrudsplanter, skal nævnes følgende: Falster „Her paa Gaarden blev kort før Høst slaaet ca. 50 Td. Ld. 1. Aars Græsmark, hvor Vild Gulerod aldeles havde taget Magten, og Afgrøden blev kørt hjem i en særlig Kampostmødding af Frygt for Frøkastning“. Fra Sæbyegnen „Lugning af Vinterkarse er den eneste Maade at udrydde den paa“; Støvring „Afhugning af Hvid Oxøje, Bortlugning af Klinte og Harvning af den opløbne Sæd som Middel til Udryddelse af den i de senere Aar saa overhaandtagende Knavel, som iøvrigt altid er mest generende efter tørre Forsomre“. Bjerringbro „Jeg har gjort den Erfaring, at Frøukrudt tager meget af naar man ikke bruger animalsk, men Kunstgødning“. Morsø „Ved Præmiering af Huslodder sættes megen Pris paa at Ejendommens Jord er fri for Ukrudt“. Aarslev „Rødbynken blev afhugget og bortført før Frøet var modnet“. Som trøstesløse Bemærkninger skal endnu anføres følgende Udtalelser fra Faaborgeggen som Svar paa det stillede Spørgsmaal „Nej, ikke engang Ukrudtets Slaaning ved Grøfter og Veje gennemføres“, og fra Gjelsted i Fyn: „Nej, vi lader det gro“.